

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH**

NGUYỄN ĐĂNG MINH PHÚC

**TÍCH HỢP CÁC MÔ HÌNH THAO TÁC ĐỘNG
VỚI MÔI TRƯỜNG DẠY HỌC TOÁN ĐIỆN TỬ
NHẪM NÂNG CAO KHẢ NĂNG
KHÁM PHÁ KIẾN THỨC MỚI CỦA HỌC SINH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

NGHỆ AN, 2013

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH**

NGUYỄN ĐĂNG MINH PHÚC

**TÍCH HỢP CÁC MÔ HÌNH THAO TÁC ĐỘNG
VỚI MÔI TRƯỜNG DẠY HỌC TOÁN ĐIỆN TỬ
NHẪM NÂNG CAO KHẢ NĂNG
KHÁM PHÁ KIẾN THỨC MỚI CỦA HỌC SINH**

**Chuyên ngành: Lý luận và Phương pháp dạy học bộ môn Toán
Mã số 62.14.01.11**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC
PGS. TS. TRẦN VUI**

NGHỆ AN, 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào.

Tác giả luận án

Nguyễn Đăng Minh Phúc

LỜI CẢM ƠN

Xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc, chân thành đến PGS. TS. Trần Vui, người thầy đã giúp đỡ và hướng dẫn tận tình chu đáo cho tôi hoàn thành luận án này.

Tôi cũng xin chân thành cảm ơn:

- + Khoa Toán, trường Đại học Vinh;
- + Phòng Sau đại học, trường Đại học Vinh;
- + Khoa Toán, trường Đại học Sư phạm Huế;
- + Quý thầy cô giảng dạy và hướng dẫn Nghiên cứu sinh;
- + Quý thầy cô tổ Toán trường THPT Hai Bà Trưng, Huế;
- + Quý thầy cô tổ Toán trường THPT Chuyên Phan Bội Châu, Nghệ An;
- + Gia đình, bạn bè, đồng nghiệp

đã quan tâm, giúp đỡ, động viên tôi hoàn thành luận án này.

Vinh, tháng 1 năm 2013

Nguyễn Đăng Minh Phúc

QUY ƯỚC VỀ CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN ÁN

VIẾT TẮT	VIẾT ĐẦY ĐỦ
CNTT & TT	Công nghệ thông tin và truyền thông
GSP	The Geometer's Sketchpad
nnk	những người khác
THPT	Trung học phổ thông
tr.	trang

MỤC LỤC

DANH SÁCH HÌNH ẢNH.....	6
DANH SÁCH BẢNG BIỂU.....	8
MỞ ĐẦU.....	9
CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU.....	11
1.1. Giới thiệu.....	11
1.2. Nhu cầu nghiên cứu.....	12
1.3. Đề tài nghiên cứu.....	13
1.4. Mục đích nghiên cứu.....	13
1.5. Câu hỏi nghiên cứu.....	14
1.6. Ý nghĩa của việc nghiên cứu.....	15
1.7. Các thuật ngữ dùng trong luận án.....	15
1.8. Cấu trúc luận án.....	16
1.9. Kết luận chương 1.....	18
CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN.....	19
2.1. Nền tảng lịch sử.....	19
2.1.1. Sự phát triển của các môi trường học tập.....	19
2.1.2. Sự chuyển đổi trong giáo dục toán.....	20
2.1.3. Phần mềm hình học động và ứng dụng.....	21
2.1.4. Các lý thuyết dạy học có ảnh hưởng đến đổi mới giáo dục Toán.....	22
2.1.4.1. Lý thuyết hoạt động.....	22
2.1.4.2. Lý thuyết tình huống.....	23
2.1.4.3. Lý thuyết kiến tạo.....	23
2.1.5. Sử dụng các mô hình dạy học toán thao tác động trong lớp học.....	24
2.2. Khung lý thuyết.....	25
2.2.1. Kiến tạo cơ bản.....	25
2.2.2. Kiến tạo trong giáo dục.....	27

2.2.3. Quan điểm kiến tạo trong dạy học toán	30
2.2.4. Lý thuyết kiến tạo cho học tập điện tử	31
2.3. Những kết quả nghiên cứu liên quan	32
2.3.1. Học tích cực	32
2.3.2. Quan điểm về lớp học toán hiệu quả.....	33
2.3.3. Tiếp cận có tính kiến tạo trong lớp học.....	34
2.3.4. Các mô hình thao tác động với môi trường dạy học toán điện tử.....	36
2.3.5. Tích hợp công nghệ trong giáo dục toán.....	37
2.4. Kết luận chương 2	38
CHƯƠNG 3. PHƯƠNG PHÁP VÀ QUY TRÌNH NGHIÊN CỨU	39
3.1. Thiết kế quy trình nghiên cứu	39
3.2. Đối tượng nghiên cứu.....	40
3.3. Công cụ nghiên cứu	40
3.4. Phương pháp thu thập dữ liệu	47
3.5. Phương pháp phân tích dữ liệu	48
3.6. Phạm vi nghiên cứu.....	49
3.7. Các hạn chế	49
3.8. Kết luận chương 3	50
CHƯƠNG 4. TÍCH HỢP CÁC MÔ HÌNH THAO TÁC ĐỘNG VỚI MÔI TRƯỜNG DẠY HỌC TOÁN ĐIỆN TỬ	51
4.1. Các kết quả nghiên cứu	51
4.1.1. Kết quả cho câu hỏi nghiên cứu thứ nhất.....	51
4.1.1.1. Biểu diễn toán	51
4.1.1.2. Biểu diễn trực quan	54
4.1.1.3. Biểu diễn trực quan động	56
4.1.1.4. Biểu diễn bội và biểu diễn bội động	60
4.1.1.5. Đánh giá một số kết quả qua các tiết dạy thực nghiệm.....	62
4.1.2. Kết quả cho câu hỏi nghiên cứu thứ hai.....	63

4.1.2.1. Tích hợp quan điểm của học sinh vào dạy học toán	63
4.1.2.2. Khảo sát môi trường học tập	64
4.1.2.3. Những phản hồi cho việc xây dựng môi trường dạy học toán điện tử.....	68
4.1.2.4. Một số kết quả khảo sát.....	69
4.1.2.5. Môi trường dạy học toán điện tử.....	71
4.1.3. Kết quả cho câu hỏi nghiên cứu thứ ba.....	73
4.1.3.1. Các loại suy luận	73
4.1.3.2. Suy luận có lý.....	74
4.1.3.3. Suy luận quy nạp	75
4.1.3.4. Suy luận ngoại suy	76
4.1.3.5. Sự phổ dụng của suy luận ngoại suy.....	78
4.1.3.6. Các dạng cơ bản của suy luận ngoại suy.....	80
a. Ngoại suy chọn lựa.....	81
b. Ngoại suy sáng tạo	81
c. Ngoại suy quan sát	82
d. Ngoại suy thao tác.....	83
4.1.3.7. Một số mô hình phát triển suy luận quy nạp.....	85
4.1.3.8. Một số mô hình phát triển suy luận ngoại suy	90
4.1.3.9. Đánh giá một số kết quả dạy thực nghiệm.....	92
a. Mô hình xây dựng cầu thang	92
b. Mô hình vườn táo	93
c. Mô hình hai hình vuông	96
d. Mô hình tổng khoảng cách.....	98
4.1.4. Kết quả cho câu hỏi nghiên cứu thứ tư	100
4.1.4.1. Thực nghiệm toán	101
4.1.4.2. Một số mô hình thực nghiệm toán	102
4.1.4.3. Vai trò thực nghiệm toán của các mô hình động	107

4.1.4.4. Đánh giá một số kết quả dạy thực nghiệm.....	109
a. Việc sử dụng các thao tác động.....	109
b. Hợp tác giữa các học sinh	109
c. Kiến tạo kiến thức về các đại lượng vô cùng bé	110
4.2. Kết luận chương 4	112
CHƯƠNG 5. KẾT LUẬN, LÝ GIẢI VÀ ỨNG DỤNG.....	113
5.1. Kết luận và lý giải	113
5.1.1. Kết luận cho câu hỏi nghiên cứu thứ nhất.....	113
5.1.1.1. Những tiếp cận dạy học môn toán theo biểu diễn bội động.....	113
5.1.1.2. Vai trò của biểu diễn toán	114
5.1.2. Lý giải cho câu hỏi nghiên cứu thứ nhất.....	115
5.1.2.1. Các thao tác động trên các biểu diễn.....	115
5.1.2.2. Liên hệ giữa các biểu diễn	117
5.1.2.3. Môi trường khám phá toán học	118
5.1.2.4. Biểu diễn toán, quan điểm hành vi và quan điểm kiến tạo	118
5.1.3. Kết luận cho câu hỏi nghiên cứu thứ hai.....	119
5.1.3.1. Đánh giá các kết quả phản hồi	120
5.1.3.2. Xây dựng môi trường dạy học toán điện tử	121
5.1.3.3. Cài đặt môi trường dạy học toán điện tử.....	121
5.1.4. Lý giải cho câu hỏi nghiên cứu thứ hai.....	124
5.1.4.1. Tích hợp các quan điểm của học sinh vào dạy học.....	124
5.1.4.2. Môi trường dạy học toán điện tử.....	125
5.1.5. Kết luận cho câu hỏi nghiên cứu thứ ba.....	126
5.1.5.1. Mối quan hệ giữa các loại suy luận.....	126
5.1.5.2. Kết hợp suy luận với biểu diễn trực quan động	128
5.1.6. Lý giải cho câu hỏi nghiên cứu thứ ba	129
5.1.6.1. Quan sát và thao tác trên các biểu diễn trực quan động.....	129
5.1.6.2. Suy luận ngoại suy thao tác.....	131

5.1.7. Kết luận cho câu hỏi nghiên cứu thứ tư	132
5.1.7.1. Khám phá tri thức mới thông qua thực nghiệm toán	132
5.1.7.2. Thực nghiệm toán và ngoại suy thao tác.....	132
5.1.8. Lý giải cho câu hỏi nghiên cứu thứ tư	133
5.1.8.1. Tính phân kỳ trong các khảo sát	133
5.1.8.2. Hợp tác trong môi trường thực nghiệm toán.....	134
5.1.8.3. Thực nghiệm toán có và không có mô hình động.....	135
5.2. Ứng dụng.....	136
5.2.1. Ứng dụng cho giáo viên và học sinh.....	136
5.2.2. Ứng dụng cho sinh viên sư phạm ngành toán.....	142
5.2.2.1. Sử dụng tập sản phẩm điện tử	142
5.2.2.2. Quy trình thực hiện	146
5.2.2.3. Các sản phẩm	148
5.2.2.4. Phân tích.....	148
5.2.2.5. Thảo luận.....	150
5.2.2.6. Kết luận	151
5.2.3. Ứng dụng cho các nghiên cứu xa hơn.....	152
5.2.3.1. Nghiên cứu về biểu diễn toán	152
5.2.3.2. Tích hợp các quan điểm của học sinh	153
5.2.3.3. Thực nghiệm toán	153
5.3. Kết luận chương 5	153
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ CỦA LUẬN ÁN	154
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ.....	155
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	158
PHỤ LỤC.....	166